

In 1659 werd de aangeslibde grond van de Dollard Scheemderhamrik afgescheiden van Scheemda. De hervormde gemeente Nieuw-Scheemda begon meteen met de bouw van een nieuwe kerk, die voltooid werd in 1661. Hieraan herinnert een grote gedenksteen in de westgevel waarop zes wapens zijn afgebeeld naast de rijmtekst ‘Sestyn hondert sestich en een / is hyr anlecht den eersten stieen / als Daniel Eylshemius en Joannis Herdenbergius pastoren weren in der tydt / door drie kerckvoogden sorg en vlyt / hyrna genoemt mee in dit vers / Eltio Popkens, Evert Peters / en Ayso Tiabbens, in wiens stee / quam daerna Ubbo Tiapkens mee / voleindigden dit tot Gods eer / tot voortganck van syn reine leer’. De steen werd in 1908 herplaatst toen de voorgevel werd vervangen. Het ontwerp deed eerder denken aan een statig woonhuis dan aan een kerk. Het midden is verhoogd als een Vlaamse gevel en versierd met de wijzerplaat van een uurwerk dat is ondergebracht in een dakkapel erachter. Daaronder bevindt zich bovengenoemde stichtingssteen uit 1661 boven een rondboogingang. De zijvakken van de gevel zijn voorzien van spaarvelden in rode baksteen onder rood-wit geblokte rondbogen en langs de dakrand loopt een boogfries van in meerdere kleuren geglazuurde baksteen. De rechthoekige zaalkerk werd voorzien van traditionele spitsboogvensters. Het gebouw wordt gedekt door een steil schilddak met een zeszijdige dakruiter in het midden, met een elegante spits, die meer 17^e-eeuws aandoet dan de rest van het gebouw. De luidklok werd gegoten door de beroemde Amsterdamse klokkengieter François Hemony. De kerk is al sinds 1981 in het bezit van de Stichting Oude Groninger Kerken.

Interieur

Het interieur wordt gedekt door een geschilderd vlak balkenplafond. Op een tribune voor de gevelwand staat een orgel uit 1695-98 dat geldt als het kleinste exemplaar van de beroemde orgelbouwer Arp Schnitger. Het kerkorgel wordt nog regelmatig bespeeld, ook door enthousiaste bezoekers die graag eens op een echte Arp Schnitger willen spelen. De banken met koperen kaarsenhouders staan opgesteld in twee lange rijen aan weerszijden van een middenpad met kleurige terrazzotegels uit het eind van de 19^e eeuw. Bij de restauratie in 2008 werd de houtimitatie-laag van de banken weer teruggebracht, evenals de blauwgroene kleur van het plafond. De voorste banken zijn voorzien van een open bekroning met fraai gesneden bladwerk, waardoor een soort kooruimte wordt gemarkeerd. Hierbinnen staan langs de zijwanden overhuifde banken voor de notabelen en ambtsdragers. In het midden voor de oostwand hangt de preekstoel. De kuip, met eenvoudig geprofileerde panelen tussen donkere gedraaide hoekzuiltjes, dateert uit het eind van de 17^e eeuw. Naast de preekstoel hangt een lange zweep. Dit was het instrument van de hondenslager, die honden uit de kerk moest verjagen. Tot in de 19^e eeuw was dit een gebruikelijke functie; veel steden hadden een hondenslager in vaste dienst en doorgaans werd hij per verjaagde hond betaald. Honden waren vooral gevreesd omdat ze epidemieën konden verspreiden, waaronder hondsdolheid. Ook konden ze met hun geblaf de eredienst verstoren.

Grafzerk

In het ‘koor’ ligt een grafzerk voor Ubbo Tiapkens (†1663) die we al tegenkwamen op de gedenksteen in de westgevel. Hij overleed al op 28-jarige leeftijd toen de kerk nog maar twee jaar bestond, en zijn graf dicht vermeldt dat hij de eerste was die er werd begraven: ‘Die kerckvoogt, die mee stien en hout / bestelde, als dees kerck word bout / tot Godes eer, opdat zyn woort / hierin mach worden angehoort / die sorchde tot dit wercks behoef / was d’eerste, die men hier begroef / in dese kerck licht hier bedeckt / maer sal weer worden opgeweckt / syn lyf en ziel verwachten weer / salig opstanding in den Heer’.